

99 év 99 kép

Fényképek Habsburg Ottó életéből

Szerkesztette: Dékány Szilveszter

Habsburg Ottó Alapítvány – Helikon Kiadó, Budapest, 2023. 295 p.

(A Habsburg Ottó Alapítvány kiadványai 10.)

ISBN 978-615-81817-4-7

Habsburg Ottó a 20. század egyik legismertebb (és talán egyik legnépszerűbb) politikusa volt, aki ugyan gyakran feltűnt a médiában, bizonyos értelemben mégis „titokzatos” maradt, magánéleti és közéleti botrányok sem jellemezték az életútját. Jóllehet számtalan fotó is őrzi az utolsó Habsburg-trónörökös alakját, ezek jelentős része nem került a nagyközönség elé. Ezekből a fényképekből ad válogatást az alább bemutatandó kiadvány, amely jelképesen 99 fotót tartalmaz a 99 évet élt Habsburg Ottó tiszteletére.

Habsburg Károly kötetnyitó köszöntője személyes hangvételű értékelést ad néhai édesapjáról, illetve a fényképekről. Kettős látószögből vizsgálja a Habsburgokat: egyrészt látja a történelmi dinasztiát, másrészt azonban arra is felhívja az olvasó figyelmét, hogy egy bensőséges családról is szó van, ami a kívülállók számára nem mindig evidens. Az Ottó főhercegről készült képeket is ugyanilyen módon értékeli, hiszen azok nemcsak a család számára lehetnek fontosak és érdekesek, hanem – a közszereplői mivolt okán – a közösségi emlékezet számára is. A köszöntő röviden bemutatja Habsburg Ottó jellemét, illetve jelentőségét: kiemeli, hogy a főherceg ugyan „átlagpolgár” lett a kényszerhelyzet okán, mégis meg tudta valósítani önmagát, s hatalom hiányában is igazi államférfivá tudott válni.

Martyn Rady rövid esszéje ugyancsak a politikus Habsburg Ottót méltatja. Hangsúlyozza, hogy az egykori főherceg a pozíciója elvesztése után sem süllyedt le, hanem aktív közéleti szerepet vállalt. A szerző elsősorban Habsburg Ottó Európa-politikáját veszi górcső alá, s a főherceg két fő érdeklődési körét említi meg: a Habsburg Birodalom utódállamainak sorsával való törődést, illetve a páneurópai víziót. Martyn Rady szerint a jelen kötetben található fényképek azt tanúsítják, hogy Ottó elvesztette ugyan az uralkodói státuszt, de a pályafutása segített neki a tekintélye visszaszerzésében.

A Dékány Szilveszter által jegyzett szerkesztői előszó a fotógyűjteményt mutatja be, illetve szól a kötet összeállításának módszertani elveiről. A Habsburg Ottóval kapcsolatos hagyaték mintegy 30 000 darab fényképet tartalmaz, amely a főherceg egész életútját átöleli, noha természetesen a fotók időbeli eloszlása meglehetősen aránytalan. A szerző hangsúlyozza, hogy szinte elválaszthatatlan egymástól a hivatali és a családi képanyag, ami kissé megnehezíti a gyűjtemény kezelését. A szóban forgó kötetbe igyekeztek olyan fotókat beválogatni, amelyek Ottó életének fontosabb állomásait reprezentálják, s egyúttal a kapcsolati háló feltérképezését is segíthetik.

A kiadványban látható 99 fényképet kilenc fejezetre osztotta el a szerkesztő; az egységek egy-egy adott időszakot ölelnek fel, és időrendben követik egymást a gyermekkortól az utolsó évekig. Minden szakasz elején egy tömör bevezető olvasható, amely ismerteti Habsburg Ottó életének egy-egy fázisát, történeti kontextusba helyezve azt. A fotókhoz is társulnak magyarázó szövegek, rögzítve a legfontosabb metaadatokat (a kép készítésének helye és ideje), illetve bemutatva a fényképek megszületésének körülményeit. A kiadvány természetesen csak ízelítőt tud nyújtani a főherceg életútjának vizuális dokumentumaiból, ennek ellenére híven reprezentálja azt a különleges és mozgalmas sorsot, amely Ottónak adatott. A kötet egyúttal a főherceg különböző szerepköreit is bemutatja: a trónörökösöt, az átlagpolgárt, a politikust, a közéleti szereplőt, a családapát, és arra is ráláthatunk, merre járt élete során, kikkel volt élő kapcsolata, milyen politikai-közéleti témák érdekelték, milyen funkciókat vállalt. Habsburg Ottó életútja szinte a teljes 20. századot átfogta, így a fényképek a modern kori történelemnek is visszatükröződései. Nem csupán a 99 fotó közzététele szimbolikus jelentőségű, hanem a kiadvány borítója is. A kötet fedőlapján ugyanis a kamasz Ottó látható egy fényképezőgép mögött, míg a hátsó borítón az idős férfi, ily módon a könyv vizuálisan is keretbe foglalja az élettörténetet.

A fentebb bemutatott mű értékes és hézagpótló alkotás, hiszen a segítségével bepillanthatunk egy, a nagyközönség számára ismeretlen világba, jobban megismerhetjük Habsburg Ottó életét, személyiségét és tevékenységét, s egyben a 20. századról is izgalmas láttelepet kaphatunk. A kiadvány egyúttal a vizuális források felhasználási lehetőségének sokszínűségére is ráirányítja a figyelmünket, hiszen a fényképekből a családtörténeti, helytörténeti, politikatörténeti stb. kutatás is sokat meríthet. A 99 év, 99 kép címet viselő kötet nem csak a történészek számára lehet értékes és tartalmas kiadvány, de a laikus olvasók is haszonnal forgathatják ezt az igényes kiállítású, látványos munkát.

Bodnár Krisztián